

Wpływ edukacji ekologicznej i zdrowotnej na zmianę zachowań, postaw i jakości życia uczniów

*Katarzyna Sikora
Politechnika Koszalińska*

1. Wstęp

Przyszłość człowieka zależy od utrzymania harmonii z przyrodą. Aby żyć na Ziemi potrzebujemy odpowiedniego środowiska, istniejącego stale i nieprzerwanie. Powszechnie „środowisko” jest określane jako ogół czynników ekologicznych, zarówno abiotycznych (tak zwane środowisko fizyczne) jak i biotycznych (środowisko żywych organizmów), które mają bezpośrednie znaczenie dla życia i rozwoju organizmu danego gatunku. Otaczająca nas przyroda jest niemy partnerem człowieka, jak dotąd bardzo mu uległym i z pozoru słabszym. Coraz częściej zdajemy sobie sprawę z zagrożeń oraz z tego jak wiele zależy od naszej świadomości i postawy. Skuteczna ochrona środowiska jest możliwa wówczas, gdy włączy do współdziałania całe społeczeństwo. Zadaniem kluczowym staje się tu edukacja ekologiczna będąca nośnikiem szansy na zmiany w postępowaniu ludzi oraz na nową świadomość środowiskową a także kreowanie autentycznej wrażliwości na problemy najbliższego otoczenia oraz własnego zdrowia. Podstawową działalnością powinno być wychowanie ogółu społeczeństwa, które należałoby rozpoczynać od najmłodszych lat.

Współcześnie ekologia i jej problematyka stanowią jeden z najważniejszych elementów ludzkiej egzystencji oraz podstawę jakości życia współczesnych społeczeństw. Budzenie świadomości ekologicznej oraz wychowanie i kształcenie kolejnych pokoleń musi odbywać się w oparciu o szeroko pojętą edukację ekologiczną, która oznacza przedmiot nauczania i działalność wychowawczą, przygotowującą do rozwiązania praktycznych problemów środowiskowych. Charakteryzuje się

interdyscyplinarnym podejściem, kształtuje poczucie odpowiedzialności oraz umiejętność włączenia się każdego człowieka i zbiorowości we wspólne działanie. Powinna ona być integralną częścią procesu kształcenia, a objąć nią należy wszystkie grupy ludności:

- ogół społeczeństwa,
- grupy zawodowo-społeczne, których działalność wywiera znaczny wpływ na środowisko,
- pracowników nauki i specjalistów o zainteresowaniach przyrodniczych i społecznych, związanych ze środowiskiem [13].

2. Wychowanie ekologiczne jako rozwijanie postaw proekologicznych i prozdrowotnych

Ekologiczne wychowanie jest procesem systemowym, skierowanym w swych działaniach na ustanowienie takiego stosunku człowieka do świata, który w stopniu maksymalnym przybliży ustanowienie między nimi harmonii. Kształtowanie świadomości ekologicznej odbywa się poprzez edukację ekologiczną, która obejmuje każdy zakres i wszystkie poziomy edukacji formalnej i nieformalnej. Powinna mieć charakter interdyscyplinarny oraz międzygeneracyjny. Do jej szczegółowych zadań powinny należeć: uświadamianie, informowanie, kształtowanie postaw i nabywanie wiedzy pozwalającej, na rozwiązywanie problemów środowiskowych [8]. Nauczyciele wiedzą że powinni kształtować w uczniach postawy proekologiczne, przekazywać wiedzę o wpływie stanu ekosystemów na zdrowie jednostki i społeczności lokalnej, organizacjach ekologicznych, formach ochrony przyrody oraz zdrowia. Wszystko to, musi jednak odbywać się w oparciu o rozwijanie w uczniach umiejętności komunikowania się, podejmowania decyzji, komunikowania swoich potrzeb, przewidywania skutków działań oraz myślenia przyczynowo-skutkowego. Wychowania pokoleń, dla których będzie oczywiste, że stosunek do przyrody jest świadectwem ich kultury. To właśnie od nauczycieli zależy, jak ten proces będzie przebiegał. Kreatywny nauczyciel potrafi zorganizować zajęcia o tematyce ekologicznej, takie które uczą, bawią i wychowują. Rozwijać wśród uczniów motywację, aby odbierali przyrodę jako samoistną całość, stanowiącą wartość centralną w ich życiu. Gdzie przyroda jest także dobrem służącym podniesieniu zdrowotności własnego organizmu. W Polsce działa ponad 250 proekologicznych organizacji pozarządowych, 180 gospodarstw rolnych prowadzi produk-

cję zdrowej żywności, atestowanej przez *Ekoland* i wciąż są ludzie chętni do inicjowania i podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska. Zmiany, w kierunku których idziemy wymagają od pedagogów ciągłego rozwoju, pogłębiania wiedzy oraz sprzyjania wychowaniu do wartości uniwersalnych. Współczesnemu wychowaniu trudno wyrzec się wartości materialnych. Również one mają głębszy sens w życiu człowieka. Z reguły muszą jednak ustępować wartościom podstawowym, zwłaszcza moralnym. To przede wszystkim dzięki tym wartościom, człowiek staje się naprawdę ludzki; ważniejsze dla niego jest „być” niż „mieć”, a więc cieni wyżej to, kim jest, niż to, co i ile posiada. Z pewnością dobra materialne mogą w jego życiu także odegrać istotną rolę, jednak pod warunkiem, że potrafi się nimi dzielić z innymi [14]. Dopiero taka jednostka jest w stanie kształtować w sobie postawy proekologiczne i zachowania przyjazne środowisku i innym ludziom. Czuć się odpowiedzialnym i brać na siebie obowiązek dbania o stan środowiska naturalnego. Istotne jest stwarzanie sytuacji sprzyjających rozwijaniu nawyków kultury ekologicznej i zdrowotnej. Sprawą priorytetową jest indywidualne zaangażowanie się nauczycieli i tworzenie jak największej ilości programów autorskich. Umożliwiających dzieciom, na różnych poziomach, poszerzanie i pogłębianie wiadomości zgodnie ze wzrastającymi możliwościami intelektualnymi i percepcyjnymi. Tworzyć je tak, aby były ciekawe, pobudzały do myślenia oraz poszukiwania, ale przede wszystkim do działania. Starać się o stworzenie narzędzi rozwijających zdolności dzieci zgodnie z ich potencjałem, możliwościami rozwojowymi w zgodzie ze środowiskiem społeczno-kulturowym i przyrodniczym. Nauczanie powinno być skierowane na działanie, aby uczniowie mieli możliwość aktywnego uczestnictwa, gdyż przez działanie uczą się efektywniej i ciekawiej.

Ważnym wydaje się być często pomijane w programach włączanie elementów dotyczących żywności i zdrowego odżywiania. Wiele polskich rodzin w tym szczególnie dzieci niewiele wiedzą na temat wartości odżywczych owoców i warzyw, ale także z dużą łatwością przechodzi im pozbywanie się nieskonsumowanych produktów. Współczesne pokolenie nie ma pojęcia o tym, iż jedna trzecia pełnowartościowego jedzenia trafia na śmietnik. Eksperti Federacji Polskich Banków Żywności (FPBŻ) podają informację, że co roku mieszkańcy Unii wyrzucają około 90 mln ton żywności. W samej Polsce w koszu ląduje 9 mln ton żywności. Te dane sytuują Polskę na 5 pozycji państw marnujących jedzenie w UE, za Wielką Brytanią, Niemcami, Francją i Holandią. Mar-

nowanie żywności, stało się problemem nie tylko społecznym, ekonomicznym, ale i ekologicznym. Żywność jest surowcem, którego wyprodukowanie wiąże się ze sporym obciążeniem dla środowiska. Produkty spożywcze to produkcja, opakowanie, transport, energia i emisja odpadów przemysłowych. Wyrzucana przez nas żywność to zmarnowane hektolitry wody i energia zużyta do jej produkcji, transportu, przygotowania oraz przechowywania. Federacja Polskich Banków Żywności obrazuje problem w następujący sposób: wyrzucona do kosza kanapka z serem to aż 90 litrów zmarnowanej wody, z kolei kilogram ziemniaków to aż 300 litrów, a o mięsie wołowym lepiej nie wspominać, gdyż na wyprodukowanie jednego kilograma wołowiny potrzeba od 5 to 10 tysięcy litrów wody. Produkcja żywności wymaga także energii w postaci paliw i prądu. Na wyprodukowanie 1 kcal żywności zużywa się 10 kcal z paliw. Z powodu zmarnowanej żywności Europejczycy wyemitowali 170 mln ton dwutlenku węgla, tyle, ile emituje rocznie cała Holandia czy Wenezuela – szacuje PFBŻ. Metan pochodzący z rozkładającej się żywności jest nawet 20-krotnie groźniejszym gazem cieplarnianym niż dwutlenek węgla [22]. Większość dzieci szczególnie klas młodszych nie posiada żadnych wiadomości na ten temat. Oczywiście sama teoria nie wystarczy, byłoby to tylko pewnego rodzaju straszaniem, które nie przyniesie spodziewanych efektów. Dobrym pomysłem wydaje się być połączenie tej wiedzy z edukacją zdrowotną. Polscy uczniowie nie będą szanowali żywności bez wyrobienia w sobie nawyków prozdrowotnych. Sposób żywienia jednostek, grup społecznych i całych narodów wpływający na stan odżywienia i zdrowia, zależy od wielu rozmaitych czynników, wśród których nie do przecenienia jest wiedza na temat podstawowych składników znajdujących się w żywności, a także zasad prawidłowego odżywiania [18]. W celu podniesienia efektywności oddziaływania edukacyjnego niezbędne jest także stosowanie różnych form edukacji zdrowotnej, w tym także form skierowanych na grupy, organizacje i całe społeczeństwa. Edukacja zdrowotna w nowym rozumieniu traktowana jest nie tyle jako sposób do uzyskania zmiany jednostkowych zachowań, znanych jako czynniki ryzyka, ile jako potężny środek możliwy do wykorzystania w celu uruchomienia wszystkich dostępnych sił społecznych na rzecz bardzo szeroko pojmowanej zmiany służącej zdrowiu, w tym zmiany warunków środowiskowych.

Tym samym edukacja zdrowotna to wszelkie działania za pomocą których próbuje się oddziaływać na szeroko pojęte zdrowie pojedyn-

czych jednostek oraz całych społeczeństw, które aby odpowiadały współczesnym wyzwaniom związanym z promocją zdrowia powinny wykorzystać pojęcie pozytywnego zdrowia, stosować innowacyjne podejścia w tym nowoczesne technologie edukacyjne, ukierunkowywać się na działania społeczne i społeczne uczestnictwo, stosować wielosektorowe i wielodyscyplinarne podejścia oraz rozwijać nowe strategie związane z różnymi poziomami działania, a także brać pod uwagę społeczne i środowiskowe czynniki wpływające na decyzje związane ze zdrowiem [2, 20, 21]. Znajomość roli i znaczenia podstawowych składników odżywczych najczęściej przyczynia się do większej świadomości w wyborze określonych grup produktów spożywczych tak, aby zaspokoiły one w największym stopniu potrzeby organizmu zgodnie z aktualnymi zaleceniami żywieniowymi. Znajomość funkcji i znaczenia podstawowych składników w żywności może pomóc w doborze produktów spożywanych codziennie. Prawidłowe odżywianie polega na optymalnym pokryciu zapotrzebowania naszego organizmu na energię i wszystkie składniki odżywcze. Idealne pokrycie naszych potrzeb żywieniowych mogłaby zapewnić tzw. dieta zbilansowana, która w swoim składzie zawierałaby wszystkie składniki energetyczne i odżywcze w odpowiednich proporcjach, określone dla każdego człowieka lub ściśle zdefiniowanej populacji [9, 16]. Do zmiany postaw, a w dalszej konsekwencji zachowań żywieniowych, nie wystarczy samo podniesienie poziomu wiedzy na temat żywienia i ryzyka chorób na tle jego wad. Konieczne jest jej wzbogacenie o informacje, jakie konkretne działania na rzecz poprawy sytuacji w tym zakresie trzeba podjąć, jak skorzystać ze wsparcia rodziny, otoczenia itp. Przy planowaniu upowszechniania wiedzy żywieniowej bierze się pod uwagę wiele czynników, które będą miały decydujący wpływ na powodzenie tego przedsięwzięcia. Należy przede wszystkim zadać sobie kilka podstawowych pytań:

- jaki jest cel szerzenia wiedzy o żywieniu,
- kto jest adresatem całego przedsięwzięcia,
- kto będzie go realizował, jaki jest zakres poruszanej kwestii,
- na jakich źródłach będą opierały się rozpowszechniane informacje,
- jakie są możliwe do zastosowania metody nauczania [19].

Edukację zdrowotną należy zacząć już w wieku przedszkolnym gdyż dzieciństwo jest okresem w życiu każdego człowieka, w którym

następuje kształtowanie postaw determinujących przyszłe zachowania. Nawyki żywieniowe kształtują się do 10 roku życia, po tym okresie nadal mogą być modyfikowane, lecz należy mieć na uwadze, że te już nabyte mogą być trudne do zmienienia. Rodzice w tym zakresie są najważniejszym ogniwem. W procesie pierwotnej socjalizacji najbardziej przyczyniają się do kształtowania przyzwyczajeń żywieniowych poprzez dostarczanie odpowiedniej żywności [12]. Polskie dzieci zasad prawidłowego żywienia uczą się już na etapie edukacji przedszkolnej. Główny nacisk na nią jednak jest kładziony w szkołach. Właściwy dobór przekazywanej treści warunkuje skuteczność upowszechniania wiedzy o żywieniu. Treść przekazu powinna być dostosowana do możliwości percepcyjnej osób, do których jest ona kierowana, aby w odpowiedni sposób pobudzić i rozwijać zainteresowanie uczniów problemami żywienia, upowszechnianiem wzorców racjonalnego żywienia, promocją zdrowia oraz żywności ekologicznej. Teraz liczy się wszystko to, co naturalne. Żywność ekologiczna ma lepszy smak w porównaniu z żywnością wytwarzaną przemysłowo. Jednak głównym celem nie ma być udowadnianie uczniom, która marchew jest zdrowsza, ale to, że jest po prostu wartościowym składnikiem odżywczym, smacznym, po który każde dziecko sięgnie chętniej i nie wyrzuci do kosza jeżeli będzie miało możliwość samemu wyhodować tę właśnie marchew czy też inne warzywo lub owoc. Takiego rezultatu nie uzyskamy kupując w sklepie. Nawet szeroko dostępny program „Owoce w szkole” jako długoterminowa zmiana nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie na etapie, na którym kształtują się ich nawyki żywieniowe, jest niewystarczająco atrakcyjny. To nie zachęca, nie mobilizuje, nie oddziałuje w odpowiedni sposób. Do zmian potrzebne są warunki sprzyjające zmianie zachowań, postaw i rozwojowi potencjału tkwiącego w uczniach. Zaangażowanie nauczycieli i programy autorskie, w których zawarte będą działania i metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy, poprzez zakładanie np. ”klasowych ogródków” pomogą uzyskać zaplanowane efekty. Uczniowie powinni poprzez dostarczaną wiedzę teoretyczną mieć możliwość wykorzystania jej, w różnego rodzaju działaniach, w których wykażą się wiedzą, samodzielnością i odpowiedzialnością. Dbanie o środowisko przyrodnicze, nawyki proekologiczne i prozdrowotne przysługują się jak najbardziej całemu społeczeństwu. Dają szansę na zmianę myślenia i postępowania przyszłych pokoleń w dążeniu do zrównoważonego rozwoju środowiska.

3. Zasady postępowania dydaktycznego

Istotą szeroko pojętych działań edukacyjnych stanowi przestrzeganie zasad postępowania dydaktycznego, które prowadzi do efektywnej realizacji popularyzowania wiedzy ekologicznej. Przegląd podstawowych zasad kształcenia, formułowanych w literaturze dydaktycznej ukazuje ich dużą różnorodność. W podręcznikach do dydaktyki ogólnej takich autorów jak: W. Okonia, C. Kupisiewicza, J. Półturzyckiego, W. Zaczyńskiego sformułowane zasady dydaktyczne są podobne z tym, że daje się zauważyć pewne różnice w ich nazwach i interpretacji. Do najpopularniejszych zasad postępowania dydaktycznego należą:

- zasada świadomej aktywności uczniów,
- zasada pogłębłości,
- zasada przystępności zwana również zasadą stopniowania trudności,
- zasada systematyczności,
- zasada łączenia teorii z praktyką,
- zasada trwałości wiedzy i umiejętności,
- zasada indywidualizacji i pracy w grupie [1].

Pożytecznym w tworzeniu odpowiednich warunków pracy i szeroko pojętych zmian jest świadome i celowe odwoływanie się do doświadczeń niektórych szkół alternatywnych, które stanowią alternatywę wobec koncepcji realizowanych w szkołach państwowych. Są to koncepcje pedagogiczne J. Korczaka, A. Kamińskiego, C. Freineta, A. S. Neilla, ks. J. Bosko, A. Suchodolskiego czy M. Montesorii, która szczególną uwagę przykładła do rozwijania zdolności indywidualnych uczniów i samodzielnego przez nich zdobywania wiedzy; wspierania rozwoju fizycznego, psychicznego i duchowego uczniów łącznie ze szczególnym zapewnieniem im dużego stopnia niezależności, tj. zgodnie z powiedzeniem: „pomóż mi zrobić to samemu”; sporządzania i realizowania planu tygodniowej pracy w grupach, a także nieustannego poszanowania godności osobistej uczniów. Znane są też inne szkoły alternatywne, które mogą okazać się użyteczne w rozwijaniu kompetencji uczniów umożliwiających konieczność dbania o przyrodę, zdrowie i życie w zgodzie z samym sobą. Nawiązanie do nich będzie owocne wychowawczo tylko wtedy, gdy towarzyszy temu krytyczna i twórcza refleksja, to znaczy gdy podejmiemy do nich wybiórczo i będziemy starać się wykorzystać z nich

to, co naprawdę – a nie jedynie z pozoru – może dopomóc w modernizowaniu pracy wychowawczej z uczniami w rozwoju postaw proekologicznych i prozdrowotnych [15].

4. Podsumowanie

Przekonanie o konieczności prowadzenia zajęć z zakresu podnoszenia świadomości uczniów o zdrowej żywności, jej wartościach odżywczych, uprawie i powszechnym marnowaniu żywności przez całe społeczeństwa (problemu w wymiarze społecznym, ekonomicznym i ekologicznym) przyczyni się do podniesienia jakości życia przyszłych pokoleń. Poprzez modyfikację działań i zachowań uczniów, pomniejszy rozbieżność między deklaracjami a ich rzeczywistymi zachowaniami. Wykaże realne potrzeby i warunki życia polskiego społeczeństwa, a dzięki odpowiedniemu warsztatowi metodycznemu nauczycieli efektywnie podniesie świadomość ekologiczną uczniów, którzy poświęcą się problematyce zdrowia i bezpieczeństwa w odniesieniu do własnej osoby i najbliższego otoczenia. S. Mika uważa, że postawa to pewien względnie trwały stosunek emocjonalny lub oceniający do przedmiotu bądź dyspozycja do występowania takiego stosunku, wyrażającego się w kategoriach pozytywnych, negatywnych lub neutralnych [16]. Zdaniem D. Cichy przez postawę rozumie się uformowanie w czasie indywidualnego życia i społecznego rozwoju ucznia, składników osobowości wyrażających się w dążeniu do charakterystycznych nowych, bądź starych, stereotypowych sposobów bycia w określonych sytuacjach. Od postawy zależy preferowane przez jednostkę pewnych celów, wartości i sposobów działania, a odrzucanie innych [4]. W odniesieniu do ochrony środowiska będzie to ukształtowanie u ucznia motywacji do zdobywania wiedzy o współczesnym stanie środowiska, istniejących zasobach, ich ochronie o odpowiedniej eksploatacji; właściwego postępowania w najbliższym środowisku ucznia; rozumienia wartości przyrodniczych, ekonomicznych, kulturowych i społecznych środowiska dla jednostek i społeczeństwa; odpowiedzialności obywatelskiej za wszelkie poczynania w środowisku przyrodniczym w kręgu oddziaływań jednostki, zgodnie z możliwościami jej wieku i zajmowanej funkcji w społeczeństwie [4]. Postawa proekologiczna to konkretne działania na rzecz ochrony środowiska, jest efektem nabycia wiedzy i wrażliwości ekologicznej człowieka świadomego [11].

Literatura

1. **Bereźnicki F.:** *Podstawy dydaktyki*. Wyd. Impuls, Kraków. 2008.
2. **Borzucka-Sitkiewicz K.:** *Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna*. Wyd. Impuls, Kraków. 2006.
3. **Ciborowska H., Rudnicka A.:** *Dietetyka*. Wyd. PZWL, Warszawa. 2009.
4. **Cichy D.:** *Przygotowanie młodzieży do ochrony i kształtowania środowiska*. LOP, Warszawa. 1984.
5. **Denek K.:** *O nowy kształt edukacji*. Akapit, Toruń. 1998.
6. **Gawęcki J.:** *Żywnienie człowieka*. Tom I, Wyd. PWN, Warszawa. 2010.
7. **Gertig H., Przysławski J.:** *Bromatologia*. Wyd. PZWL, Warszawa. 2007.
8. **Hłobil A.:** *Teoria i praktyka edukacji ekologicznej na rzecz zrównoważonego rozwoju w Polsce*. Problemy Ekorozwoju, Problems of Sustainable Development, Vol. 5, No 2. 2010;
9. **Jarosz M., Bulhak-Jachymczak B.:** *Normy żywienia człowieka*. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa. 2008.
10. **Kalinowska A.:** *Ekologia – wybór przyszłości*. Editions Spotkania, Warszawa. 1991.
11. **Kośmicki E.:** *Podstawowe problemy etyki ekologicznej*. W: Humanistyka i ekologia, B. Andrzejewski (red.), Poznań. 1992.
12. **Kozioł-Kozakowska A., Piórecka B., Szlegel-Zawadzka M.:** *Program edukacji żywieniowej dla dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców realizowany w Krakowie*. Studia Medyczne. 2008.
13. **Kozłowski S.:** *Droga do ekorozwoju*. PWN, Warszawa. 1994.
14. **Łobocki M.:** *Teoria wychowania w zarysie*. Wyd. Impuls, Kraków. 2007.
15. **Mika S.:** *Wstęp do psychologii społecznej*. PWN, Warszawa. 1975.
16. **Sochacka-Tatara E., Pac A., Majewska R.:** *Ocena żywienia za pomocą wywiadu żywieniowego przez Internet*. Probl. Hig. Epidemiol., 90 (suplement1), 19 (2009).
17. **Tyburski W.:** *Komponenty kultury ekologicznej*. W: Postawy kultury ekologicznej, Dołęga J.M. (red.), Zeszyty Naukowe Komitetu Człowiek Środowisko przy Prezydium PAN, Warszawa, vol. 32, 22 (2002).
18. **Wardle J., Parmentel K., Waller J.:** *Nutrition knowledge and fintake*. Appetite, 34(3), 269–275 (2000).
19. **Wdowiak J., Tłuścik M., Maciejowska-Zych R., Mazur D., Kusio M., Kowalczyk-Pawlak B., Oziębło B.:** *Program edukacji prozdrowotnej II etap*. Edukacyjny Zespół Szkół i Placówek Oświatowych, Magnuszew. 2003.
20. **Wodarczyk H.:** *Cele i zadania edukacji zdrowotnej*. (dostęp 13.02.2012) http://www.przedszkola.edu.pl/_publikacje07/CELE_I_ZADANIA-referat.doc 2009.

21. **Woynarowska B.:** *Edukacja zdrowotna*. Wyd. PWN, Warszawa. 2010.
22. <http://www.niemarnuje.pl> i www.bankizywnosci.pl

Influence of Environmental and Health Education on Change of Behaviour, Attitudes and Quality of Life of Students

Abstract

The future of man depends on maintaining harmony with nature. To live on earth we need the right environment, the existing continuous and uninterrupted. Commonly the "environment" is defined as all environmental factors, both abiotic (so-called physical environment) and biotic (living organisms environment), which are of direct relevance to the life and development of the organism of the species. Nature that surrounds us is a silent partner of man, as yet very submissive to him and apparently weaker. Increasingly, we are aware of the risks and how much depends on our consciousness and attitudes. Effective environmental protection is possible if the interaction turns the whole society. The task becomes a key environmental education opportunity for the carrier changes in treatment of people and a new environmental awareness and to create a genuine sensitivity to the problems of their own immediate environment and of health. The basic activities should be public education, which should start from an early age. Today, ecology and its problems are one of the most important elements of human existence and the basis of quality of life of modern societies. Wake environmental awareness and education of future generations must be based on wide-ranging environmental education, which is the subject of teaching and educational activities, prepares to solve practical environmental problems. It is characterized by an interdisciplinary approach that shapes the sense of responsibility and ability to engage every person and community in common action. It should be an integral part of the learning process, and it should include all groups of people:

- the general public,
- groups of professionals – social, whose activities have a significant impact on the environment,
- scientists and specialists of the natural and social interests, related to the environment [14].